

Seppo Helakorpi

Ammatilliset opettajakorkeakoulut aloittivat toimintansa

Presidentin esittelyssä 15.6.1990 vahvistettiin laki ammatillisista opettajakoulutuslaitoksista. Sen mukaan Ammattikoulujen Hämeenlinnan ja Jyväskylän opettajaopistot muutuivat 1.8.1990 lukien ammatillisiksi opettajakorkeakouluiksi.

Mitä nämä uudet opettajakorkeakoulut ovat ja mitkä ovat niiden tehtävät? Mikä on niiden suhde yliopistoihin ja yleissivistävän koulun opettajakoulutukseen? Näihin kysymyksiin pyritään antamaan seuraavassa lyhyet selvitykset.

Opettajankoulutusta on tarkoitus kehittää vastaamaan entistäkin paremmin koululaitoksen muutuviin vaatimuksiin. Eri koulumuotojen opettajien koulutusta pyritään lisäksi lähentämään, jotta opettajakuntaa voidaan käyttää joustavasti. Ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuksen opettajakoulutuksen kehittäminen on lähivuosien painopiste. (ks. mm. Opettajankoulutuksen kehittämistoimikunnan mietintö, 1989 ja Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko Eduskunnalle 22.5.1990).

Ammatillisissa oppilaitoksissa on noin 10 000 vakituista opettajan virkaa ja lisäksi lä-

hes saman verran pää- ja sivutoimisia tuntiopettajia. Ammatillinen opettajakoulutus on ollut tähän asti alakohtaisesti vaihtelevaa, mutta uusi laki yhdenmukaistaa koulutuksen.

Ammatillinen opettajakoulutus rakentuu mallille, jossa ensin suoritetaan ammatillisen korkea-asteen tutkinto, sitten riittävä työkokemus ja tämän jälkeen opettajakoulutus.

Tässä yhteydessä selkiyttäisin ammatillisen koulutuksen tutkintotasoja, koska niistä vallitsee usein väärinkäsityksiä. Ammattikoulutuksen tasothan ovat kouluaste (esimerkiksi asentajakoulutus), opistoaste (esimerkiksi teknikkokoulutus) ja ammatillinen korkea-aste (esimerkiksi insinööri-koulutus). Ammatillista opettajakoulutusta, joka rakentuu ammatilliselle korkea-asteelle, ei lueta keskiasteeseen. Se ei ole myöskään opistoasteista, vaan korkea-asteen koulutusta.

Uusi laki ammatillisista opettajakoulutuslaitoksista on hallinto- ja laitoslaki. Opettajankoulutuksen sisällöllinen kehittäminen oli tapahtunut jo koko 1980-luvun. Ammatillista opettajakoulutusta kehitettiin useissa eri työryhmissä ja monin kokeiluoin. Tuloksena on 40

opintoviikon opettajankoulutus, joka on rinnasteinen peruskoulun ja lukion aineenopettajakoulutukselle. Nyt on poistunut myös eriarvoisuus eri koulumuotojen opettajankoulutukselta. Ne ovat nyt kaikki korkeakoulutasoisia. Tämä on erittäin merkittävää ammatilliselle koulutukselle ja sen kehittämislle.

Suomessa on nykyisin 19 ammatillista opettajankoulutuslaitosta, joista siis kaksi ovat ammatillisia opettajakorkeakouluja ja loput 17 ovat ko. alan ammatillisen oppilaitoksen yhteydessä toimivia opettajankoulutusosastoja. Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus annetaan Åbo Akademin kasvatustieteiden tiedekunnassa Vaasassa yhteistoiminnassa kunkin ammattialan suomenkielisen opettajankoulutuslaitoksen kanssa.

Uusi laki aiheutti aluksi yliopistoissa ristiriitaisia ajatuksia. Ei ollut oikein selvää kuvaa, millaisesta koulutuksesta on kysymys. Tuleeko yliopistojen opettajankoulutukselle kilpailija, ajateltiin. — Siitä ei ole kysymys, koska

ammatillista opettajankoulutusta on ollut jo aiemmin. Kysymys on alan sisäisestä kehittämisestä, ei yliopistojen reviiirille tulosta. Toisaalta yliopistojen ja ammatillisten opettajankoulutuslaitosten välillä on tarpeellista tehdä yhteistyötä, sitä lakikin edellyttää. Kun ammattikoulutus on monitieteistä, yhteistyötä harjoitetaan alakohtaisesti, mutta myös kasvatustieteellisten tiedekuntien kanssa.

Tiedekorkeakoulujen edustajat ovat olleet huolissaan myös ammatillisissa opettajakorkeakouluissa suoritettavasta tutkimuksesta ja sen tasosta. Ammattipedagogisen tutkimuksen tarve onkin mitä huutavin. Sitä ei ole juurikaan harjoitettu yliopistoissa sen poikkitieteellisyysvaatimuksen ja käytännön läheisyysvaatimuksen vuoksi. Ammatillinen opettajakorkeakoulu voi suorittaa soveltavaa tutkimusta, jossa se käyttää hyväksi yliopistojen eri alojen uutta tutkimustietoa. Ammatillisen opettajakorkeakoulun asemaa tutkimuskentässä voitaisiin havainnollistaa seuraavasti (kuva 1):

Kuva 1.

Ammatillisen opettajakorkeakoulun asema ammattikasvatustutkimuksessa

SUOR. TAHO/ TUTKIMUSTYYPPI	YLIOPISTOT JA KORKEA KOULUT	AMM.OP. KORKEA- KOULU	KOKEILU- OPPI- LAITOKSET
PERUSTUTKIMUS (KASVATUSTIEDE APUTIETEINEEN)			
SOVELTAVA TUTKIMUS (POIKKITIEEELLINEN TUTKIMUS)			
KEHITTÄMISTYÖ (KOKEILU JA KÄYTÄN- NÖN SOVELLUKSET)			

Ammatillinen opettajakorkeakoulu sijoittuu yliopistojen ja kokeiluoppilaitosten väliin. Siellä tehdään siis soveltavaa tutkimusta. Perustutkimuksen kautta saatavaa uutta tietoa sovelletaan ammatilliseen koulutukseen ja kokeillaan kehittämishankkeiden kautta kokeiluoppilaitoksissa. Ammatillinen opettajakorkeakoulu muodostaa siis sillan perustutkimuksesta saata-

van uuden tiedon ja käytännön välille. Siellä yhdistellään eri alojen uutta tutkimustietoa. Yhteys työelämään ja käytäntöön on eräs tutkimustoiminnan perusta.

Erityinen painopistealue tutkimustoiminnassa on epäilemättä kaikki se, mikä liittyy työhön, ammatteihin ja työn organisointiin. Taito-

jen oppiminen on eräs aivan tärkeimmistä mielenkiinnon kohteista. Tämä onkin nykyisin kovin vähälle huomiolle jäänyt tutkimusalue. Puhutaan myös käytännöllisestä tiedosta ja taitotiedosta. Uusi tieto ei välttämättä synny teoreettisen tutkimuksen kautta, vaan uutta tietoa ja teoriaa voidaan johtaa myös käytännöstä. Se, mitä tarkoitetaan yleissivistyksellä ja ammattisivistyksellä, on ammatilliselle opettajakorkeakoululle tyypillistä tutkimuksen aluetta.

Ammatillisia opettajakorkeakouluja ei tule sekottaa ammattikorkeakouluihin, jotka on tarkoitettu kehittämään ammatillisten oppilaitosten korkea-asteen ja opistoasteen koulutuksista.

Ammatikorkeakoulun ja työelämäkokemuksen jälkeen tullaan opiskelemaan ammatilliseen opettajakorkeakouluun.

Ammatilliset opettajakorkeakoulut toivovat, että huolimatta kriittisestä suhtautumisesta lakiuudistuksen alkuvaiheessa yliopistot näkisivät uudet opettajakorkeakoulut instituutioina, joiden kautta yliopistojen tutkijakoulutukseen tulee henkilöitä, jotka ammatillisen koulutus- ja työkokemustaan vuoksi voivat rikastuttaa myös niiden tutkimusta ja koulutusta. — Yhteistyölle on olemassa molemminpuolista mielenkiintoa ja edellytyksiä.